

Bárdi Gabi

a régi Népszínház primadonnája beszél

Aki ezt a nevet viseli, arról a színházi lexikon is azt jegyzi föl, hogy „híres volt a „mouche“-ról, mely az ajkai fölött pikáns pointet adott szépségének.” Szóval Bárdi Gabi, pontosabban néhai gróf Bély Ákos, v. b. t. t., ny. kolozsvári és kolozsmegyei főispán özvegye, azaz a kegyelmes asszonyas évek Népszínházának csakiszege volt és hála Istennek: az ma is... jóllehet van

annak vagy harmincegynéhány éve, hogy teljesen visszavonult a színpadtól... Hát hogyan kerestem volna fel őt, hogy megszólaltassam, meséltessem, nemcsak a kortársak öröme, de egy kicsit a mai generáció épülésére is, az ő élete és tündöklése korának gyönyörűsége emlékeiről és odaszórom „örök fiatal” híveim díszes sorába.

„Bárdi Gabi 30 év óta — nincsen, itt Bély Ákosné grófné beszél...”

A történeti hűség kedvéért azonban hadd jegyzem föl, hogy telefonon kopogtattam a kegyelmes asszonynál és amikor a füléhez emelte a kagylót — Bárdi Gabi kerestem. Erre — mintha csak láttam volna — valószínűen a meglepetéstől, hosszú-hosszú pauza következett. Nyilván nem akart himni a fülének, hogy akad valaki, aki 1943-ban nem Bély Ákosné grófnét, hanem a művész Bárdi Gabi keresi. Am a hosszú pauza alatt nyilván ezer gondolat, emlék és mi egymás cikázhatott át az agyán, talán meglepetésében hirtelen néhány mély lélegzetet is vett, aztán,

szinte megilletődött, talán ellágyultan, de éppen eléggé hangsúlyozottan azt mondta: — Bárdi Gabi harminc évvel ezelőtt... azaz azóta, nincsen! Bély Ákosné grófné beszél... Ki keresi? — Istenem — mondom — én pedig tudom, jó helyen járok, kegyelmes asszonyom. Bárdi Gabi, a Népszínház egykor finnepelelt „Modell”-jét vagy ha úgy tetszik, Lehár legelső „Vig-özvegy”-ét: Glavari Hannát, a bübájos Ráthonyi Ákos partnerét, vagy a „Szultán” Déliáját kerestem; ez és ez vagyok... Úgy-e, ott Bárdi Gabi beszél?...

Evva Lajos Népszínháza varázskörében...

E nevek, szerepek, operettcímek hallatára: — Jaj Istenem, igen, igen, — szól a megilletődött felelet... De tudja kedves barátom, bár nem fogadok senkit, a magam teljesen visszavonult, csendes, nyugodt életét élem... de jöjjön, jöjjön, várom, beszélgesünk...

Édesapja: Heckel Ferenc magasrangú katonatiszt volt, aki ezredesi rangban szolgált, még pedig a híres-nevezetes Lobkovitz herceg hadtestparancsnoksága alatt, odafönt a Várban „Muszáj” volt hát jól tanulnia, mert a náluk, vasárnap délutánonként tarokkozó öregurak előtt, mindég brilliroznia kellett... Igaz, hogy a gyerekek ilyenkor alig várták, hogy vége legyen a produkcióknak és szabadon hancurozhassanak kedviükre, de egy alkalommal, mégis, valami egészen fura, nevezetes és az ő életére rendkívül hatású esemény történt. Az édesanyja alsóosztályos Matuzs Ilona, aki végtelen jókedélyű, vidám asszonyka volt, de büszke is az ő drága Gabikájára, azok előtt az öreg bácsik előtt mégis csak el akart dicsekedni vele, így hát rászólt a kislányára:

Így állítottam be gyönyörű, intim, ragyogó szépségekkel, képekkel, finom apróságokkal teli budai lakásába, ahol az első percek után már az Evva Lajos Népszínháza, a Konti József Suhanca, Királyfogása, Talmi hercegnője, a Verő György Szultánja, a Blaháné, Hegyi Aranka, Komáromy Mariska, Küry Klára, Németh József, Kenedich Kálmán, Szirmai Imre, Vidor „tata”, Garsi Mariska stb., stb. virágzása, ragyogása, tündöklése és talán egy kicsit — elmúlása varázskörében éreztük magunkat...

— Gabikám, fülje a zongora mellé és énekelj, „valamit”. — Hát mit tehettem mást — folytatja —, leültem és énekeltem egy magyar nótát... Odabent elcsendesedik a kártyázó bácsik, én meg, ahogy énekeltem, egyszerre csak azt veszem észre, hogy közülök egy szakállas úr lábujjhegyen odasomfordál hozzám és ahogy befereztem az éneklést, a többivel együtt tapsolni kezd, majd megszólal:

Nem telt bele pár perc, Bárdi Gabi máris az emlékeiről beszél és ott kezd legelő, amikor még felső polgárista kislány volt, odafönt laktak a Várban, onnan járt az iskolába, táskájában a leckéivel, a könyveivel, lrkáival, kötéseivel, tízóraijával... Hogy nem volt könnyű földat számára az iskola sem, azt talán igazolja, hogy — amint meséli — az

— Hát mit tehettem mást — folytatja —, leültem és énekeltem egy magyar nótát... Odabent elcsendesedik a kártyázó bácsik, én meg, ahogy énekeltem, egyszerre csak azt veszem észre, hogy közülök egy szakállas úr lábujjhegyen odasomfordál hozzám és ahogy befereztem az éneklést, a többivel együtt tapsolni kezd, majd megszólal:

Talán színesző leszek?...

— Jaj de édesen dalol ez a kislány, hiszen ez egy valóságos kis Blaháné... Majd a többi bácsi is körülfogott, de ez nem olyan fontos, mint az, hogy amint fölálltam a zongora mellől, megtudtam, hogy a szakállas úr nem volt más, mint — Evva Lajos, a régi Népszínház akkori nagynevű igazgatója... Még mindég nem voltam ugyan teljesen tisztában azzal, hogy ki is az az Evva Lajos, de arra emlékszem, hogy a mamám egyre ostromolta, hogy másnap okvetlenül menjünk föl a színházhoz. A többi majd ott megtudjuk, meglátjuk. Én persze tovább hancuroztam a gyerekekkel, de egyáltalán — nem tárgodom —, valami egészen különös érzés lett úrrá fölöttem. Istenem, — gondoltam magamban —, talán színesző leszek belőlem?... Elég az hozzá, másnap fölmentünk Evva Lajoshoz a Népszínházba, ahol sok jókedvű, meg komoly urat láttunk, akik alaposan „szemügyre vettek minden oldalról”. Istenem, tizenhat éves kislány voltam... azután egyszerre csak hallom a szakállas Evva Lajostól:

— Én hát fölvettem a trikót, majd tetőtől talpig erő köpenybe burkolózva, szerepem szerint ott állottam a polcon „halálra ítélve”, s amikor elhangzott az a két szó: — Védj magad! lassan szétártam két karommal a trikós testemet takaró köpenyemet és amint bírám meglátták szabályos alakomat, egyhangúan fölmentettek, sőt mentseimre azt hozták föl, hogy még a görög Phrine sem lehetett volna különb... Hát mit mondjak kedves barátom?! A közönség tombolt, éljenzett és a darab különb bíkért aratótt Budapesten, mint Bécsben, arról nem is szólva, hogy jómagam leírhatatlanul boldog voltam és ami akkor szinte csudaszamba ment — mert az úgynevezett sorozatos előadások fogalma ismeretlen volt —, a darab egymásután ötször került színre. Hatalmas sikerem persze nem maradt a színház berkeiben visszhang nélkül, mert például Küry Klára, aki akkor a „mindenható” primadonna szerepét töltötte be a Népszínházban, bizony duzzogott az — én sikerem miatt. Ekkor már Porzolt Kálmán után Vidor Pál, a drága jó Vidor-lata, a remek népszínműénekes volt a Népszínház direktora és a soronkövetkező „Diákisasszony” című operettben — bizony, csakohgy Küry kedvében járjon —, tőlem elvett egy kuplét. „Dal a vicinálisról” volt a címe s amikor azt énekeltem, hogy „Ici pici vicinális...” majd leszedtek a színpadról... Szóval ezt elvette tőlem és odaadta Kürynek. Én persze haragudtam érte, de ugyanakkor megjelent az öltözőben Meggyery Dezső, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója és — tizezerforintos szerződést kínált. Ajánlata kapóra jött, elmentem, otthagytam a drága Népszínházat...

Az első — beugrás

— Merne-e kislány a jövő vasárnap este föllepni? A Szultán operettnek lesz a premierje, abban lenne magának egy szép kis szerepe?... — Hát hogyan mernéki — vágtam ki a feleletet, tizenhat éves fejjel és alig értettem meg, hogy miért is van akkora izgalom a színházban, amikor a híres és remek operett címszerepe

Komáromy Mariska, Roxeláné Küry Klára kezében volt és rajtuk kívül Kassai Vidor, Kovács Mihály, a „hoszszú” Solymossy Elek, szóval a Népszínház remek gárdája ragyogtatta művészi készségét, csak éppen Délia szerepének — valami lemondás miatt — nem volt még gazdája. Ebbe kellett hát „beugranom” hűfőn,

Szorosan idetartozik, hogy Bárdi Gabi akkor már Zay Imre grófnak volt a felesége. 1895-ben ment hozzá és vele való házasságából két gyermeke született. És most, valami leírhatatlan boldog büszkeség ül ki a kegyelmes asszony arcára, — miközben

siet be a finom eleganciával berendezett budárjába és hozza ki a gyermekei fényképét. Az egyikén gyönyörű fiatal asszonykát látok, akit három kisgyermek ölel át. Már mondja is Bárdi Gabi:

A boldog mama, nagymama, dédmama

— Ez az én nagy lányom az unokáimmal: görögöl Bartók Ernőné, főmérnök felesége a gyermekeivel. Sajnos Amerikában, Montreálban élnek, de úgy tudom, jól megy a soruk. Sőt hogy pontos legyen Judit unokám is férjhez ment odakünn egy amerikai gyároshoz és neki is van már egy négyéves kislfia, tehát jómagam — dédmama vagyok...

— Ez meg az én drága nagy fiam! Zay Imre gróf, tanácsjegyző.

Bizony nem látszik meg az a tekintélyes családi állás sem Bárdi Gabin, sőt, amint egy újabb, pompás díszmagyaros fényképet mutat, még ragyogóbb lesz az arca, amint mondja:

Amint látom, tökéletes a hasonlóság anyja és fia között; a daliás, nyulánk és délceg fiatalember arca szakasztott az anyjé.

— De hogy visszatérjünk népszínházi működéseimre, el kell még mondanom, hogy nyolcévi házasság után elváltam Zay gróftól és ugyanakkortájt a Népszínházról egy évi szabadságot kértem, hogy Meggyery Dezső ajánlatának eleget tegyek és elmenjek Kolozsvárra első primadonnának.

El, Kolozsvárra

Ez az esztendő, ha lehet, még álmoszerűbb volt az én egész népszínházi működésemmel. Nem is tudom, hogy hol kezdjem, hiszen akármelyik fázisához nyulok, szinte beleremegek az átélt gyönyörűségekbe. Először is az a páratlan kolozsvári színházra-jongó közönség, mindjárt első föllélemléskor, amikor a Cigánybáró Szafránjót énekeltem, olyan ünneplésben részesítet, hogy a már alaposan lejátszott operettet ötször egymásután kellett eljátszanom. Azután ottani szerepléseim során bejáratos lettem a legelőkelőbb mágnásaladokhoz és ott ismerkedtem meg Bély Ákos gróf-v. b. t. t. kolozsvári és vármegyei főispánnal, aki később feleségül is vett. Jaj, de hogy addig mi minden történt velem és körülöttem, azt csak egy regényben lehetne megírni. De hogy valamelyest sorba menjek páratlanul diadalmas egy évi kolozsvári szereplésem után, újra visszamentem a Népszínházhoz. A kolozsváriak búcsúztatása azonban olyan ünnepi volt, amilyenel kevés primadonna büszkélkedhetik. Hát hogy csak a javát mondjam el és mulassam meg (már előttem is van), fme itt van ez a hatalmas, ezüstveretes díszalumb, amelyet „Kolozsvár sz. kir. város közönsége adott hálás szeretéttel Gr. Zayné Bárdi Gabinának” rajta a vert ezüst címerrel, szalaggal, kilencágú koronával. Benne látom a Bethlen, Bély, Feiltsch, Vass grófok, a Wesselényi, Szentkereszthy bárók stb. elragadtató sorait. Hadd álljon itt közülök egy, amelyet Hóry Béla írt; Bárdi Gabi betéve tudja és már mondja is:

Velünk népszínházakkal: elmentünk Oroszországba és Szentpétervárra és Moszkvában vendégszereltünk és jómagam a Böregér Rosalindájában és a Szép Heléna címszerepében szintén jelentős sikert arattam, amde ahogy onnan is hazajöttünk, a Népszínház, a drága szép Népszínház fölött már összecsapta a hullámok... A „Ráttartós királykisasszony” operett sehogysém váltotta be a hozzáfűzött reményeket és szegény, drága Vidor Pál a rászakadt anyagi gondok miatt nem bírta idegekkel s egy rettenetes napon föbelötte magát, meghalt.

— No, ezt mi is megcsináljuk, — mondotta nekem, akkor már a Népszínház direktori székében az Evva Lajos éráját követő Porzolt Kálmán. Megvettem a darabot, te játszod a Modell Gabikám — szölt — és már ki is osztotta rám a híres-nevezetes címszerepet. Én hát készültem rá, nem kis izgalommal, mert miért is tagadnám, akkor bizony, a kilencszáz éves letelején, hol voltunk még attól „hogy a színpadon „modell”-szerű bátorrággal jelenünk volna meg... Hiszen a nézőtér arra is föl-szisszent, ha valaki a bokájánál magasabbra emelte a szoknyácskáját... Sose felejttem el, amikor elkészült az az egész testemre szabott trikóm, amelyet mint modellnek föl kellett vennem, alig tudtam szuszogni benne, de hát ennek így kellett történnie.

A modell

— No, ezt mi is megcsináljuk, — mondotta nekem, akkor már a Népszínház direktori székében az Evva Lajos éráját követő Porzolt Kálmán. Megvettem a darabot, te játszod a Modell Gabikám — szölt — és már ki is osztotta rám a híres-nevezetes címszerepet. Én hát készültem rá, nem kis izgalommal, mert miért is tagadnám, akkor bizony, a kilencszáz éves letelején, hol voltunk még attól „hogy a színpadon „modell”-szerű bátorrággal jelenünk volna meg... Hiszen a nézőtér arra is föl-szisszent, ha valaki a bokájánál magasabbra emelte a szoknyácskáját... Sose felejttem el, amikor elkészült az az egész testemre szabott trikóm, amelyet mint modellnek föl kellett vennem, alig tudtam szuszogni benne, de hát ennek így kellett történnie.

Bárdi kapott egy csókot régen; A csók lehet pokol és éden, — Irigyek szídják is e csókot; De én épp ennek mondom bókot. E csók nyomán nem maradt semmi fölt, Igen, mert ez a Mússa csókta volt.

— No de ahogy hazatértem, bizony itthon, a Népszínházban, meglehetősen fölfordult állapotokat találtam, úgy, hogy szinte elment a kedvem a továbbműködéstől. Azidőtájt ugyan még egy külföldi turné is rendeztek

— Ugy tudom, — mondtam, — volt a kegyelmes asszony a Magyar Színházban is, ahol hiszen talán egyik legemlékezetesebb sikerét aratta a Vig özvegy Glavari Hanna szerepében? — Jaj Istenem, olyan bizony — mondja szinte könnyes meghatottsággal Bárdi Gabi. — Sőt igazság szerjnt az volt a búcsúm a színpadtól, mert jól emlékszem, Ákosotól csak azt az egyet kértem, melótt a felesége lettem: engedje meg, hogy még azt az egy szerepet eljátszhassam. És el is játszottam. Partneremmel, a felejtethetlen, daliás és legelragadóbb pályatársammal: Ráthonyi Ákoskal Daniló gróf szerepében. Ő is, én is olyat produkáltunk, hogy a Vig özvegy nem kevesebb, mint ötvenszer ment egymás után és a bálás közönség esténként tombolva ünnepelelt bennünket. Csak az én Ákosom volt elmondhatatlanul féltékeny és amikor Daniló-Ráthonyi a szerepe szerjnt a színpadon hódolt előttem és megölelt, Ákos fölkel a helyéről és kiment a színházból...

Búcsú a színpadtól örökre

Othagytam hát a színházat, színpadot magam is és búcsút vettem a színház világtól örökre... Megsírattam volt drága pályatársaimat, az édes, aranyos Blahánét, az imádott Hegyi Arankát, Komáromy Mariskát, a drága Küry Klárát, akivel való egy-nemély összetűzésemet is elfelejtettem, azután Lukács Juliskát (a későbbi Porzoltné), Vidorné Kacsóh Karolát, Garsi Mariskát, Kápolnay Irént és volt remek férfi kollégáimat és pedig a pompás komikus-kvaritettet: a hoszszú Solymossy Eleket, Kovács Mihályt, Tollagi Adolfot, Németh Jóskát, a remekhangú Kenedich Kálmánt, a kitűnő tenoristát és az akkortájt feltűnt tüneményes színpadi jelenséget: Fedák Sárít, aki a San-Toy és a Bob herceg címszerepében egy csapásra meghódította Budapeste. De hogy neki milyen hódolója, tisztelője vagyok ma is, azt mi sem bizonyítja fényesebben, mint az, hogy az ő Bob hercegének ezt a szobrát (már nézzük is) itt tartom a szalónonban, míg amagámét bizony (mert az is megvolt) kidóbtam...

csillogó kristálypohárkákat finom H-körrel, szépen elrakosgatja a széjjel-szedegedett régi színházi emlékeket, már mondja is:

— Az egészségem, hál’ Istennek, kifogástalan, a lábaim jól bírják a strapát, a hajamat sohasé festettem, nem festem ma sem és hagvom, hogy szépen lassan őszbecsavarodjon... Vízszont, hogy ez ne nagyon hamar következze be, eljárok a pezsgőfürdőbe, ott vagyok bérelt helyemen az Operában és a Nemzetiben, van néhány kedves, meghitt barátom, olvasok rádiózon, nagynéha énekelgetek is, persze csak a magam passziójára és minden gondolatom ezen a vitrinen keresztül (már nézegetjük is a tartalmát) az én drága Ákosomé. Tíz évvel ezelőt halt meg 86 éves korában az én felejtethetlen Ákosom. Ez itt az aranyórája, az ezüstkanala, a cizaret-tatárcája, az inggombja, a ceruzája, a manzsettágmája, szóval azok az apróságok, amelyeket áldott kezei érintettek...

— Hogyan él napjainkban a kegyelmes asszony, — kérdem még búcsúzáskor? — Amint látja, mondhatám azt is, hogy úgy, mint Marci Hevesen... — S miközben újra töltögeti az előtűnk,

Búcsúzól hálásan szorítja meg a kezemet özvegy Bély Ákosné, amiért ezen a beszélgetésen keresztül egy órácskára újra Bárdi Gabi lehetett, a szép, fiatal, hódító operettprimadonna...